

BUITENTHEATERFESTIVALS IN NEDERLAND: SAMEN NAAR EEN STERKE SECTOR

Beleidsplan 2021-2024

Vereniging van Buitentheater Festivals Nederland (VBFN)

Oktober 2020

1. Inleiding en aanleiding	2
2. De buitentheatersector	2
<i>Kengetallen Nederland</i>	3
3. VBFN en positie van leden	3
4. Missie, visie en doelen VBFN 2021-2024	4
<i>SWOT-analyse</i>	4
<i>Missie</i>	6
<i>Visie</i>	7
<i>Doelen</i>	7
5. Uitwerking doelen	7
6. Conclusie	9
Bijlage: Leden VBFN (stand: oktober 2020)	11

1. Inleiding en aanleiding

De Vereniging van Buitentheater Festivals Nederland (VBFN) is een vereniging van zeventien festivals die zich richten op theater in de openbare ruimte in brede zin. Deze festivals zijn verspreid door heel Nederland.

De wereld van buitentheaterfestivals verkeert in roerige tijden. Door de coronatijd zijn veel evenementen stil komen te liggen of festivals zijn gedwongen zichzelf opnieuw uit te vinden. De anderhalve metermaatregelen dwingen tot andere vormen waarbij het de vraag is of er voldoende inkomsten te genereren zijn. Dat is lastig, maar het biedt ook kansen. Maar de uitdagingen waarvoor de buitentheaterfestivals staan – zowel positief als negatief – zijn structureler van aard. De interne en externe uitdagingen worden in dit document geschetst. Om er een antwoord op te bieden, is een sterke sector van vitaal belang. De buitentheatersector moet zich bewust zijn van de urgentie om relevant en actueel te blijven, codes op te volgen en te innoveren. Het is belangrijk dat de leden daarbij samen optrekken, hun krachten bundelen en kennis delen. Het is duidelijk dat er behoefte is aan een helder vertrekpunt en een richting wordt aangegeven voor de toekomst, een aanzet tot beleid dat door alle leden samen wordt vormgegeven.

Met dit beleidsplan wil de VBFN daarvoor de noodzakelijke stappen schetsen. Ze worden geformuleerd in een missie, visie en doelen voor de periode 2021 – 2024. Het VBFN-bestuur gaat ervan uit dat deze zullen worden gedragen door de leden. Want een sterke vereniging is zo sterk als de kracht van haar afzonderlijke leden.

2. De buitentheatersector

Buitentheater is de verzamelnaam voor alle podiumkunstdisciplines in de openbare ruimte. Dat kan zijn in alle mogelijke verschijningsvormen: theater, mime, muziektheater, objecttheater, dans, circus, performance, urban, muziek, installatiekunst en alle mogelijke cross-overs hiervan. Tot de sector worden gespecialiseerde opleidingen (zowel zakelijk, als artistiek als technisch), productiehuizen, artiesten, collectieven, impresariaten, media, festivals gerekend. De meeste van deze partijen hebben hun eigen belangen en belangenbehartigers. Daarnaast bemoeien overheden zich via beleid en subsidies direct én indirect met de buitentheatersector.

De sector kenmerkt zich door de passie bij de mensen die er werken. Nagenoeg alle festivals zijn ontstaan vanuit een bezieling en urgentie om theater onder een groot en divers publiek te brengen.

De buitentheatersector heeft een enorm bereik, zoals duidelijk wordt uit de kengetallen voor Nederland. De sector kent een grote mate van zelfredzaamheid en ondernemerschap. Velen kennen geen structurele subsidierelatie met de overheid. De subsidies die worden gegeven zijn relatief klein en/of van korte duur.

Kengetallen Nederland

- Bij de VBFN zijn zeventien festivals aangesloten die een artistiek-inhoudelijke missie en visie hebben en professioneel zijn georganiseerd. Het gaat hierbij om kleine (tot 10.000 bezoeken), middelgrote (10.000-50.000 bezoeken) en grote festivals (50.000 bezoeken) die een bovenlokaal bereik hebben. De gezamenlijke VBFN-festivals trekken jaarlijks gemiddeld 564.600 bezoeken. Gemiddeld ziet iedere bezoeker drie voorstellingen. Er spelen jaarlijks gemiddeld 726 groepen/artiesten op de VBFN-festivals, zij verzorgen tezamen 3567 voorstellingen. (Bron: enquête VBFN 2017)
- De bij de VBFN aangesloten festivals werken met een totaalbudget van ruim 3,3 miljoen euro. (Bron: enquête VBFN 2017)
- Er zijn in Nederland 93 festivals die zich geheel of grotendeels richten op buitentheater. Dit zijn overwegend kleinschalige festivals met een lokaal of beperkt regionaal bereik. Hierbij zijn de commerciële partijen, zoals braderieën die straattheater programmeren, niet meegeteld. (Bron: enquête Belangenvereniging Buitentheater i.o. 2020)
- Deze 93 festivals leveren naar schatting 40 procent van het inkomen van de Nederlandse buitentheaterartiesten; 30 procent van de inkomsten komen uit het buitenland en nog eens 30 procent van commerciële opdrachten. (Bron: onderzoek Spoffin 2018)
- Er zijn 1250 professionele artiesten actief in het buitentheater. (Bron: enquête Belangenvereniging Buitentheater 2020)
- Er worden jaarlijks meer dan 600 buitentheatervoorstellingen geproduceerd. (Bron: enquête Belangenvereniging Buitentheater 2020)

3. VBFN en positie van leden

De VBFN is in 2015 opgericht. Er is al jaren een stabiel aantal leden, dat zijn zowel kleinere als grotere festivals. Er zijn inmiddels een aantal samenwerkingsverbanden tussen de verschillende leden ontstaan. De kleinere festivals profiteren van de kennis en het netwerk van de grotere festivals. Er is jaarlijks een collectieve marketingcampagne en de VBFN Zomerpreview (een informele samenkomst tussen buitentheaterartiesten, festivals, impresariaten en stakeholders aan het begin van het seizoen) wordt al jaren met redelijk succes georganiseerd.

De VBFN is er in de eerste plaats voor de aangesloten buitentheaterfestivals. Het doel is om de kwaliteit, positie en bereik te verbeteren en te vergroten.

4. Missie, visie en doelen VBFN 2021-2024

SWOT-analyse

Het vertrekpunt voor het opstellen van een missie en visie en omschrijven van de doelen is een sterkte/zwakte (SWOT)-analyse van de buitentheatersector. Daarbij moet worden opgemerkt dat de begin 2020 uitgebroken coronacrisis de buitentheatersector extreem hard heeft geraakt, maar ook de veerkracht van de sector heeft laten zien.

Actuele ontwikkelingen laten zien:

- De sector ondervindt een enorme impact van de anderhalvemetermaatregelen.
- Er is een gebrek aan financiële middelen doordat publieksinkomsten langdurig wegvallen. Teruglopende subsidies of het niet compenseren van inflatie maken het extra moeilijk.
- Verzekeraars hanteerden na het uitbreken van de coronacrisis strengere voorwaarden en soms ook hogere premies.
- Het 'Umfeld' (freelancers en gezelschappen, zowel scheppende als uitvoerende) kampt met bestaansonzekerheid en gebrek aan werk. Dat heeft gevolgen voor de sector.
- Hoewel het principe van fair pay van harte wordt onderschreven is het voor veel leden onmogelijk eerlijke betaling daadwerkelijk te garanderen. Het staat soms haaks op de teruggelopen subsidies.
- De sector is zeer internationaal georiënteerd. Doordat reizen vrijwel onmogelijk is konden leden geen buitenlandse groepen ontvangen en scouting op buitenlandse festivals is stil komen te liggen.
- Scheidingen tussen lokale en nationale overheidsverantwoordelijkheden maken de sector extra kwetsbaar. Veel coronamaatregelen waren gericht op organisaties met eigen gebouwen.

Het is de vraag in hoeverre deze ontwikkelingen blijvende impact gaan hebben op de sector. Structureel geldt de volgende analyse:

	POSITIEF	NEGATIEF
EXTERN	<p>Kansen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Buitentheater bereikt een zeer groot en divers publiek. De waardering van het publiek is doorgaans hoog. Daarmee heeft het buitentheater een zeer gunstig uitgangspunt om verdere kwaliteitsslagen te maken. • Buitentheater is flexibel, zoals in de coronaperiode duidelijk is gebleken. Al heel kort na het opheffen van het verbod op evenementen vonden de eerste buitenvoorstellingen alweer plaats. In de buitenlucht is meer mogelijk dan binnen. • Festivals bieden artiesten mogelijkheden om zich buiten de gevestigde podia, en zonder de fysieke beperkingen daarvan, te manifesteren en te zoeken naar interactieve vormen van hun makerschap. • Er is ruimte voor verdere artistieke groei en verdieping binnen de festivals. • Nieuwe verdienmodellen voor festivals, zoals 'mansen' (vrijwillige bijdragen achteraf), zijn steeds succesvoller. • Er is potentie (93 buitentheaterfestivals) om ledenaantal te laten groeien. 	<p>Bedreigingen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sommige beleidsmakers hebben een achterhaald beeld van buitentheater ('clowns en jongleurs'). De festivals hebben zich te bescheiden opgesteld als het gaat om aandacht voor de kwaliteitsslag die ze hebben gemaakt. • De landelijke media besteden relatief weinig aandacht aan het fenomeen buitentheater, afgezien van enkele zeer grote evenementen. Ook buiten die grote evenementen vinden premières en internationale ontmoetingen plaats. • Buitentheater valt vaak nog buiten het curriculum van de meeste theateropleidingen. Daardoor wordt de artistieke ontwikkeling van de discipline onvoldoende gestimuleerd en vernieuwd. Een gunstige uitzondering vormen de circusopleidingen.

INTERN	<p>Sterktes</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het publiek omarmt buitentheater van harte. De meeste festivals hebben te maken met een grote toeloop van bezoekers, die doorgaans zeer gemotiveerd en cultureel hongerig zijn. • Buitentheater bereikt, als een van de weinige kunstdisciplines, een zeer breed en divers publiek. Er is nauwelijks sprake van hoge drempels. • Er heerst een grote artistieke vrijheid in het buitentheater, die vaak tot hoogst originele en verrassende producties leidt. • De wereld van het buitentheater is zeer internationaal. Er vinden tal van uitwisselingen plaats, Nederlandse programmeurs gaan door heel Europa kijken en boeken; ook buitenlandse programmeurs komen geregeld naar onze festivals en boeken Nederlandse artiesten. • Buitentheater is doorgaans beeldend en heeft een hoge zeggingskracht. Hierdoor is deze kunstvorm ook geschikt voor anderstaligen, mensen met een taalachterstand en doven/slechthorenden. 	<p>Zwaktes</p> <ul style="list-style-type: none"> • De discipline is overwegend wit van kleur en moet nog grote stappen zetten naar een meer inclusief en divers beleid (zowel in programmering als in personeel). • De creatie van buitentheater in Nederland wordt slechts mondjesmaat gesubsidieerd, waardoor groots gemonteerde producties nauwelijks meer worden gemaakt; veel voorstellingen kennen noodgedwongen een beperkt aantal spelers en een minimum aan decor. • Financiering is lastig omdat buitentheater zich vaak in de openbare ruimte afspeelt waar het (bijna) onmogelijk of ongewenst is entree te heffen of eigen inkomsten te vergaren via horecaomzet. Door de relatief lage eigen inkomsten blijven sommige cultuurfondsen buiten het bereik van veel buitentheaterfestivals. • Economische onzekerheid maakt het voor artiesten die niet als ondernemer zijn geboren of opgeleid moeilijk om een jaarrond inkomen uit buitentheater te verwerven. Dat belemmert de professionalisering van de sector en straalt daarmee ook af op de festivals. • De sector is erg afhankelijk van tijdelijke krachten en freelancers. • De meeste organisaties hebben weinig of geen eigen vermogen en zijn daardoor niet weerbaar.
--------	--	--

Missie

De VBFN behartigt de belangen van organisaties die onafhankelijk, artistiek-innovatieve buitentheatercultuur presenteren. In het bijzonder geldt dit voor de festivals die lid zijn van de VBFN, zodat zij de ruimte krijgen duurzaam te ondernemen en belangwekkende programma's te maken.

Visie

De VBFN wil de belangen van haar leden behartigen door:

- het vergroten en delen van de onder de leden aanwezig kennis,
- optimaal gebruik te maken van de daadkracht van leden om zo als vereniging ook sterker te worden,
- voldoende inkomsten te genereren om op deelgebieden expertise in te huren,
- via ledenvertegenwoordiging in werkgroepen voor beleidsonderdelen meer gebruik te maken van de aanwezige kennis en ervaring en het netwerk van leden,
- samenwerking te zoeken met andere belangenverenigingen om van hen te leren en de eigen kennis en visie over te dragen,
- nauw contact te onderhouden met artiesten en stakeholders, om samen een krachtige sector te maken.

Doelen

Bovenstaande analyse, missie en visie leidt tot de formulering van vier doelen voor de komende jaren:

1. De VBFN wil de positie van haar leden versterken door het bevorderen van kennis en het regisseren van kennis en ervaringsoverdracht.
2. De VBFN wil de kracht en reikwijdte van de vereniging vergroten door middel van groei van het aantal leden en door het aantrekken van expertise.
3. De VBFN gaat de belangen van de leden vertegenwoordigen bij overheden en fondsen.
4. De VBFN gaat buitentheater als een volwaardige discipline op de kaart zetten.

5. Uitwerking doelen

De VBFN wil de positie van haar leden versterken door het bevorderen van kennis en het regisseren van kennis en ervaringsoverdracht.

Festivals kunnen veel van elkaar leren. De zeventien VBFN-leden kunnen hun kennis en ervaring delen om samen de kwaliteit van de festivals te verbeteren, op zowel organisatorisch, financieel en inhoudelijk vlak. Daarvoor organiseert de vereniging algemene kennisbijeenkomsten (de zomerpreview leent zich hier goed voor) en discipline-specifieke kennisbijeenkomsten voor medewerkers van festivals, over bijvoorbeeld productie, marketing, communicatie, financiën, fondsenwerving of fiscaliteit. (*Planning: 2020 – 2024.*)

Naast eigen bijeenkomsten stimuleert de VBFN de leden om elkaars festivals te bezoeken en informeel kennis uit te wisselen.

Leden kunnen elkaar op de hoogte houden van ontwikkelingen, plannen, nieuwe producties, try-outs en residenties via het online platform dat VBFN lanceert. *(Planning: 2021.)*

Om het collectieve belang en de reikwijdte te onderbouwen, gaat de VBFN kengetallen van de leden verzamelen en aanvullen met uitkomsten van een publieksonderzoek waarin de doelgroepen, behoefte en impact van festivals in kaart worden gebracht. Daarvoor wordt een stageopdracht gegeven, het takenpakket van het secretariaat uitgebreid en een werkgroep geformeerd. *(Planning: november 2020 – februari 2021.)*

De vereniging ontwikkelt een benchmark-tool, waarmee iedereen zijn of haar festival kan vergelijken met dat van andere leden binnen de vereniging. *(Planning: 2021.)*

De VBFN gaat de inzet van nieuwe betaalmethodes en –technieken onderzoeken, zoals QR-codes, Tikkie of apps met betaalmodules. Daarbij wordt ook gekeken naar additionele verdienmodellen, met name aan vormen van waardering achteraf. *(Planning: 2021.)*

De expertise van afzonderlijke leden zal worden ingezet via werkgroepen voor verschillende beleidsonderdelen. Dit bevordert niet alleen de denken doe-kracht van de vereniging, maar ook de transparantie van de organisatie! *(Planning: 2021 en verder.)*

De VBFN wil de kracht en reikwijdte van de vereniging vergroten door middel van groei van het aantal leden en door het aantrekken van expertise.

Nog niet aangesloten buitentheaterfestivals worden actief benaderd om lid te worden van de VBFN. Hiermee wint de vereniging aan belang, slagkracht, kennis en contributie. Er zal een systeem van contributie naar draagkracht worden ontwikkeld, inclusief een vriendelijk instaptarief voor aspirant-leden van bijvoorbeeld honderd euro per jaar. Daarnaast wordt onderzocht of de vereniging meer inkomsten uit events kan genereren. *(Planning: 2020/2021.)*

Er wordt een promotiecampagne ontwikkeld waarin richting stakeholders duidelijk wordt gemaakt wat buitentheater is. *(Planning: 2021.)*

Er worden ambassadeurs geworven om de buitentheatersector gezicht te geven. *(Planning: 2021 en verder.)*

De VBFN gaat de belangen van de leden vertegenwoordigen bij overheden en fondsen.

Voor het genereren van kengetallen (zie boven) wordt een stageopdracht gegeven, het takenpakket van het secretariaat uitgebreid en een werkgroep geformeerd. *(Planning: november 2020 – februari 2021.)*

Op basis van de kengetallen kan de VBFN een benchmark uitvoeren met andere verenigingen in binnen en buitenland. *(Planning: februari – november 2021.)*

Er komt meer aandacht voor PR en communicatie en meer ruimte voor het naar buiten brengen van nieuws, zowel vanuit de leden als vanuit de vereniging. Daarvoor krijgt het

secretariaat meer slagkracht. Er wordt een onafhankelijke VBFN-coördinator aangesteld met een heldere opdracht en prestatieafspraken. De coördinator moet zichzelf binnen een jaar gedeeltelijk terug gaan verdienen. *(Planning: 2021 – 2022.)*

De vereniging gaat in gesprek met fondsen en stakeholders, en werken aan samenwerking via allianties of coalities met bijvoorbeeld Verenigde Podiumkunstenfestivals, Belangenvereniging Buitentheaterartiesten, VSCD, Circuspunt, Festivals in Vlaanderen. Dit is in eerste instantie een actiepoint voor het bestuur en wordt op termijn een taak voor de VBFN-coördinator. *(Planning: 2020 2022.)*

De VBFN gaat buitentheater als een volwaardige discipline op de kaart zetten.

De vereniging gaat meer inzetten op bredere gezamenlijke publiciteit dan alleen de festivalagenda. De marketingof communicatiemedewerkers van de afzonderlijke festivals delen alle recensies van de artistieke projecten op het online platform en maken zo gebruik van elkaars kennis. *(Planning: 2021 en verder.)*

Jaarlijks reikt de vereniging de 'VBFN-award' uit aan het meest indrukwekkende project. Met deze award zoeken de leden en de vereniging gezamenlijk de publiciteit. *(Planning: 2021 en verder.)*

VBFN gaat inzetten op kennisdeling met de opleidingen. Meer en meer studenten aan de kunstvakopleidingen kiezen voor het actief opzoeken van het publiek buiten de black-box setting. De kennis hierover loopt op de opleidingen nog achter. De VBFN gaat haar kennis actief aan de opleidingen aanbieden. *(Planning: 2021 en verder.)*

Grote festivals hebben veel meer kennis en ervaring met artistieke projecten en een veel groter netwerk dan de deelnemende artiesten. De VBFN gaat haar kennis actief daarom actief aanbieden aan artiesten, bijvoorbeeld door het organiseren van thematische bijeenkomsten en door het plaatsen van vakinhoudelijke content op het online VBFN-platform. *(Planning: 2021 en verder.)*

Bij alle communicatie met fondsen, sponsors en overheden wordt het logo van de VBFN gevoerd en de vereniging houdt deze partners regelmatig op de hoogte van het werk van de VBFN. *(Planning: 2020 – 2024.)*

6. Conclusie

Uit de SWOT-analyse blijkt dat buitentheater een volwaardige discipline is binnen de kunstensector in Nederland, met een aantal positief onderscheidende kenmerken. De sector kenmerkt zich door de passie bij alle medewerkers. Er wordt een groot en breed publiek bereikt. De sector laat een hoge mate aan flexibiliteit zijn om aan actuele beperkingen aan te passen, zoals de coronacrisis illustreert. De festivals kenmerken zich door een open sfeer en dragen zo bij aan sociale cohesie. Daarnaast is de sector innovatief, zo blijkt uit de wil om nieuwe verdienmodellen te onderzoeken. De waarde van buitenfestivals voor toerisme en horeca is hier nog niet eerder benoemd.

Tegelijkertijd is het urgent dat de sector ontwikkelt en zich versterkt. Hoe dat moet, staat in de missie en visie van VBFN vastgelegd en in de doelen omschreven. De basis is een sterke en transparante vereniging en leden die elkaar feilloos weten te vinden. Samenwerken en kennis delen is daarbij het devies. Dat vraagt om een proactieve houding, richting publiek en richting stakeholders, maar vooral ook richting elkaar.

Bijlage: Leden VBFN (stand: oktober 2020)

Amersfoorts Theater Terras, Amersfoort
Buitengewoon, Doetinchem
De Tuin der Lusten, Vilsteren
Deventer op Stelten, Deventer
Festival Oeverloos, Zutphen
Festival op 't Eiland, Nijmegen
Festival Spoffin, Amersfoort
Fries StraatFestival, Leeuwarden
Groede Festival, Groede

Hoogte80, Arnhem
Kunsten op Straat, Diepenheim
Mooi Weer Spelen, Delft
Reuring, Purmerend
SonsbeekTheaterAvenue, Arnhem
Straattheater Festival Rotterdam,
Rotterdam
TheaterAvenue Nijmegen, Nijmegen
Zwolle Unlimited, Zwolle

